

ШЛЯХ
ДО ПРОЦВІТАННЯ
ЛЮДСТВА

THE PROSPERITY OF HUMANKIND

Заява Міжнародного Співтовариства Бахаї
23 січня 1995 року

Заява Міжнародного Співтовариства Бахаї
23 січня 1995 року

Вступ

Нині, коли ХХ століття добігає кінця, помітно зростають зусилля народів та урядів світу до встановлення загального порозуміння в питаннях, від вирішення яких залежатиме майбутнє роду людського. Про нагальну потребу таких зусиль свідчить проведення цілої низки великих форумів. Ось лише кілька прикладів такої діяльності: Конференція з питань довкілля та розвитку, що відбулася в Ріо-де-Жанейро (Бразилія) в 1992 році; Всесвітня конференція з прав людини, проведена у Відні (Австрія) в 1993 році; Міжнародна конференція з проблем народонаселення та розвитку в Каїрі (Єгипет) 1994 року; Всесвітній самміт із питань соціального розвитку в Копенгагені (Данія) 1995 року та IV Міжнародна конференція з питань жіноцтва того ж року в Пекіні (Китай).

Понад сто років тому Бахаулла, Засновник Віровчення Бахаї, закликав лідерів та народи світу досягти єднання як запоруки миру та процвітання.

“Благоденство людства, його мир та безпека, – писав Він, – залишаться недосяжними доти, доки міцно не утвердиться його єдність”.
Досягнення єдності, – навчав Він, – виведе людство на наступний етап його соціальної еволюції – виникнення світового суспільства.

Подібні всесвітні конференції, в яких Міжнародне співтовариство бахаї брало активну участь на засадах неурядової організації, бахаї розглядають як життєво важливу складову цього процесу. Всесвітній Дім Справедливості – Світова рада, що керує діяльністю громади бахаї, – назвав ці конференції “кульмінаційними виявами активності, що спалахує в різних куточках світу, залучаючи широкий загал неурядових організацій та об’єднань до пошуку цінностей, ідей та

практичних дій, що відкриють перспективи мирного розвитку всіх народів”.

Всесвітній Дім Справедливості вбачає в цьому “все помітніший прояв згуртованості, яку наші священні писання називають одним зі світочів єднання, котрі осяють шлях до миру”.

Заява „Процвітання людства” підготовлена відділом зв’язків із громадськістю Міжнародного співтовариства бахаї * як заклик до розгляду та обговорення першочергових питань, надію на вирішення яких дає Віровчення бахаї. Вона є викликом матеріалістичному та патерналістському світогляду, на який спираються сучасні програми соціально-економічного розвитку. Ми не можемо обмежитися покращенням лише матеріального буття; не варто навіть сподіватися на матеріальне процвітання без пошуку справжньої мети розвитку в духовних вимірах життя. Благоденство людства в повному розумінні складається як із духовного, так і матеріального його розквіту.

Народи світу все з більшим пошвавленням уявляють собі обриси нового світового ладу . В заяві „Процвітання людства”, мабуть, “найвизначнішим соціальним феноменом сьогодення” вважається незвичайне збільшення кількості громадських організацій, котрі обстоюють, планують і здійснюють нововведення, необхідні, як на їхню думку, на місцевому, регіональному та міжнародному рівнях. Люди стомилися від пасивного очікування. Вони прагнуть повноправної участі у процесі розбудови нового суспільства.

У цьому хвилюючому документі переплетені теми духовності, справедливості, єднання та рівноправності. Він пропонує читачеві оптимістичне й практичне бачення шляху до істинно щасливого майбуття.

* Заява була оприлюднена на Всесвітньому самміті ООН у Копенгагені у 1995 році.

Процвітання людства

Останнім часом ідеали всесвітнього миру набирають конкретної форми й змісту, чого ще десятиліття тому не можна було б уявити. На цьому шляху зруйновані перешкоди, що впродовж тривалого часу видавалися нездоланими; застарілі конфлікти поступово вирішуються шляхом обговорення та обміну думками; народи світу виявляють готовність об'єднатися, щоб разом протистояти воєнній агресії. Це знову пробудило в простих людях і багатьох світових лідерах уже майже згаслу надію на краще майбуття нашої планети.

У всьому світі шукають виходу величезні духовні та інтелектуальні сили, зростаючий натиск яких проявляється у прямій залежності від потрясінь останніх десятиліть. Повсюдно множаться ознаки того, що народи землі прагнуть покласти край ворожнечі, стражданню та руйнації, уникнути яких більше не може жодна країна. Необхідно скористатися цим зростаючим потягом до змін, спрямувавши його на подолання перешкод, котрі все ще стримують здійснення споконвічної мрії про всесвітній мир. Енергійні зусилля, потрібні для виконання такого завдання, неможливо активізувати одними закличками протидіяти незліченним знегодам, від яких потерпає суспільство. Вони мають бути збуджені передбаченням благоденства роду людського в повному розумінні цього поняття – чітким усвідомленням можливостей як духовного, так і матеріального благополуччя, що тепер відкриваються людям. І свою частку від його благ мають отримати всі жителі планети без винятків і обмежень, що суперечили б основній меті такої реорганізації людської діяльності.

Досі історія переважно лише засвідчувала досвід племен, культур, класів та націй. З фізичним об'єднанням планети в цьому сторіччі та визнанням взаємозалежності всіх її мешканців тепер починається історія людства як єдиної спільноти. Тривалий і повільний процес формування людської особистості досі розвивався спорадично, нерівномірно і, за загальним визнанням, не відзначався справедливістю у розподілі матеріальних здобутків. Але тепер жителі

Землі, збагачені всім накопиченим минулими віками генетичним та культурним розмаїттям, покликані скористатися своєю колективною спадщиною, аби свідомо й методично перейматися відповідальністю за творення свого майбуття.

Не слід вважати, що уявлення про наступну фазу розвитку цивілізації може скластися без глибокого перегляду положень і переконань, що зараз покладені в основу програм соціально-економічного поступу. На початковому етапі таке переосмислення має стосуватися практичних питань політики, використання виробничих ресурсів, процедур планування, методів впровадження задуманого та організаційних завдань. Із його розгортанням, однак, швидко поставатимуть фундаментальні проблеми, пов'язані з визначенням довгострокових цілей та необхідних соціальних структур, залученням до програм розвитку принципів соціальної справедливості, а також розкриттям суті та ролі знань як чинника стабільних змін. Та й, дійсно, подібна переоцінка цінностей відбудеться з наміром дістатися загальної згоди в розумінні самої сутності людини.

Усі ці питання – як абстрактні, так і практичні – зводяться до обговорення двох загальних тем, і саме згідно з ними ми й з'ясуємо на подальших сторінках питання стратегії глобального розвитку. Перша тема – це поширені уявлення про сутність і мету процесу розвитку цивілізації, а друга – це роль, надана в ньому його різним рушійним силам.

Переконання, на яких ґрунтуються більшість поточних програм розвитку, по суті є матеріалістичними. Інакше кажучи, завдання розвитку визначені з наміром успішно заохочувати всі суспільства до прийняття тих засобів досягнення матеріального благополуччя, які через спроби та помилки вже узвичаїлися в певних регіонах світу. Без сумніву, деякі програми розвитку враховують культурні та політичні особливості й не залишають без уваги тривожні симптоми забруднення довкілля. Та все ж їхнє матеріалістичне підґрунтя залишається незаперечним.

З наближенням ХХІ століття неможливо далі зберігати переконаність, що підхід до соціально-економічного розвитку, породжений

матеріалістичною концепцією буття, у змозі задовольнити потреби людства. Оптимістичне передбачення змін, які він нібито здатний генерувати, зникло в дедалі ширшій безодні, що розділяє життєвий рівень невеликої кількості жителів світу, що зменшується в процентному співвідношенні, і бідність, на яку приречена переважна більшість населення земної кулі.

Така безпрецедентна економічна криза разом із соціальним занепадом, якому вона посприяла, віддзеркалює цілковиту помилковість уявлень про саме людське ество. Прості люди вже не плекають ілюзій щодо існуючого ладу, особливо на тлі світових подій. Мусимо визнати, що коли удосконалення суспільства не виходитиме за рамки простого поліпшення матеріальних умов, не вдасться досягти навіть і таких цілей. Його мету потрібно віднайти в духовних вимірах життя і мотиваціях за межами мінливого економічного ландшафту світу й штучного поділу людської спільноти на “розвинуті країни” та “країни, що розвиваються”.

Коли цілі розвитку вже будуть окреслені заново, постане необхідність переглянути також уявлення щодо ролі, яку належить відігравати в цьому процесі його рушійним силам. Вирішальна роль державного управління будь-якого рівня не потребує уточнення. Прийдешні покоління, однак, виявлять майже незбагненою ту обставину, що в епоху поклоніння перед філософією зрівнялівки й пов’язаними з нею принципами демократії, планування розвитку має вбачати у переважній більшості людства виключно одержувачів вигоди від допомоги й навчання. Попри визнання принципу загальної участі в прийнятті рішень, коло питань, до вирішення яких залучається більшість жителів світу, в кращому разі є другорядним, обмеженим певними рамками альтернатив, сформульованих недосяжними для народу організаціями й обумовленими цілями, котрі часто суперечать його сприйманню дійсності.

Такий підхід навіть схвалюється – приховано, якщо не відверто – офіційною релігією. Обтяжене традиціями патерналізму, пануюче релігійне мислення виглядає неспроможним принести людству

впевненість у тому, що віра в духовність людського ества допоможе йому піднятися над матеріальним становищем.

За такого ставлення забувається те, що, можливо, є найвизначнішим соціальним феноменом сьогодення. Якщо є вірним те, що уряди світу за посередництвом Організації Об'єднаних Націй намагаються побудувати новий світовий лад, то вірним є й те, що народи землі збудують таке ж передчуття. Проявом цього є раптовий розквіт незліченної кількості рухів та організацій, що прагнуть суспільних змін на місцевому, регіональному та міжнародному рівнях. Негайної уваги з боку цих організацій, підтримку яким надають усе більше людей в усіх куточках світу, потребують такі невідкладні питання, як права людини, покращання статусу жіноцтва, поступальний економічний розвиток суспільства, подолання забобонів, моральне виховання дітей, просвіта, охорона здоров'я, а також безліч інших життєво важливих справ.

Цей відгук самих народів світу на кричущі проблеми сучасності є відлунням заклику Бахаулли, проголошеному понад століття тому:

„Виявляйте щире зацікавлення у потребах часу, в якому живете, і зосереджуйте свої помисли на злочинних його нуждах і запитах”.

Народження нової самосвідомості дедалі більшої кількості простих людей – драматично стрімкий поворот в історичній перспективі розвитку цивілізації – порушує докорінні питання щодо ролі, відведеної абсолютній більшості людства у творенні майбуття нашої планети.

I

Основним принципом стратегії заохочення населення світу до прийняття відповідальності за свою колективну долю мусить бути усвідомлення єдності людства. Оманливо проста й визнана всіма концепція людства як єдиного народу постає рішучим викликом тим засадам, на яких здійснює свою діяльність більшість інституцій сучасного суспільства. Головною рушійною силою людських стосунків

визнається конфлікт – про це свідчить і будова органів державного управління, що базується на протистоянні, і цивільне право, яке опирається на принцип захисту, і звеличення боротьби між класами та різноманітними соціальними групами, і дух конкуренції, котрий вочевидь панує в сучасному житті. Конфлікт є ще одним відображенням у суспільних відносинах матеріалістичного тлумачення життя, що поступово набирало сили протягом двох останніх століть.

У листі до королеви Вікторії понад століття тому Бахаулла використав аналогію, що є переконливим доказом майбутньої організації планетарного суспільства, порівнявши світ із тілом людини. Дійсно, у природі нам не знайти іншої, довершенішої моделі існування. Людське суспільство складається не з величезної кількості порізаних клітин, а з асоціацій індивідуумів, кожен із яких наділений розумом та волею. Проте, форми життєдіяльності, що характеризують біологічну природу людини, ілюструють основоположні закони існування. Головним із них є принцип єдності в розмаїтті. Як це не парадоксально, але саме цільність і складність упорядкування людського організму – і досконале зведення в ціле клітин тіла – забезпечують повну реалізацію всіх неповторних можливостей, властивих кожній з його складових. Жодна з клітин не існує відокремлено від тіла, чи то вносячи свій вклад у його життєдіяльність, чи отримуючи частку від здоров'я всього організму. Фізична життєздатність тіла, що досягається таким чином, дає можливість людській свідомості повністю проявити себе, тобто, спрямованість біологічного розвитку виходить за межі простого існування тіла і його частин.

Усе, що стосується життя окремої людини, має свої аналогії в людському суспільстві. Рід людський є органічною цілісністю, переднім краєм еволюційного процесу. Те, що свідомість людства неодмінно проявляється через нескінченну різноманітність умів та мотивувань окремих особистостей, ніякою мірою не применшує його суттєвої єдності. Та й, дійсно, саме внутрішньо притаманним розмаїттям така єдність відрізняється від однорідності чи одноманітності. За словами Бахаулли, народи світу зараз вступають у своє колективне повноліття, і саме через настання зрілості всього роду людського принцип єдності в розмаїтті знайде своє повне розкриття.

Беручи свій початок у зміцненні сімейного життя, процес соціальної організації поступово просувався вперед від простого устрою клану й племені, від різноманітних форм міського суспільства до затвердження державності. При цьому кожна наступна його формація відкривала людству безліч нових сприятливих можливостей для вияву своєї творчої дієздатності.

Безумовно, прогресом людської раси мусимо завдячувати не окремим особистостям. З підвищенням рівня соціальної організації відповідно розширялася й сфера використання здібностей, прихованих у кожній людській істоті. Оскільки особистість та суспільство пов'язані між собою стосунками взаємозалежності, зараз мусять відбутися зміни одночасно як у людській свідомості, так і в структурі соціальних організацій. І саме реалізація можливостей, наданих цим подвійним процесом, становить мету стратегії глобального розвитку. На цьому вирішальному етапі історії така мета полягає у встановленні тривких засад для поступового формування планетарної цивілізації.

Закладення основ глобальної цивілізації вимагає створення таких законів та організацій, котрі були б несвітніми як за характером, так і за повноваженнями. Воно почнеться тільки тоді, коли концепція спорідненості людства буде всім серцем підтримана тими, на кого покладена відповідальність за прийняття рішень, а пов'язані з нею принципи поширюватимуться як системами просвіти, так і засобами масової інформації. Як тільки цю межу буде подолано, зрушиться процес залучення народів світу до пошуку спільних цілей та їх втілення в життя. Лише подібна докорінна переорієнтація здатна вберегти і їх також від споконвічних демонів етнічної та релігійної ворожнечі. Тільки через пробуджене усвідомлення людством себе як єдиного народу жителі планети зможуть відвернутися від конфліктної моделі життя, яка домінувала в соціальному устрої минулого, та розпочати пошук шляхів співробітництва і примирення.

“Благополуччя людства, – писав Бахаулла, – його мир та безпека є недосяжними доти, доки міцно не утвердиться його єдність”.

II

Справедливість – єдина сила, котра може перетворити проблиски усвідомлення єдності людства на колективну волю, завдяки якій надійно зведені необхідні світові структури суспільного життя. В епоху, коли люди землі зростаючою мірою отримують доступ до всілякої інформації та розмаїття ідей, справедливість утверджується як панівний принцип успішного соціального облаштування. Програми розвитку планетарної цивілізації все частіше осяватимуться яскравим світлом принципів, продиктованих справедливістю.

На рівні особистості справедливість є тією властивістю людської душі, яка дозволяє кожному відрізнити істину від фальші. На погляд Бога, за висловом Бахаулли, справедливість „найулюбленіша понад усе”, оскільки вона дає право кожній людині бачити власними очима, а не очима інших, пізнавати власним розумінням, а не розумінням ближнього чи свого кола людей. Вона зобов'язує людину бути безсторонньою у судженнях і неупередженою у ставленні до інших, а тому в повсякденному житті є невід'ємним супутником людських взаємин.

На рівні колективу тяжіння до справедливості є незамінним порадином у спільному прийнятті рішень як єдиний можливий засіб досягнення однакості в думках і діях. Далека від заохочування карності, яка в минулі часи нерідко приховувалася її іменем, справедливість є практичним відображенням усвідомлення того, що в поступальному розвитку людства інтереси кожного й усіх нероздільно поєднані. Тією мірою, якою справедливість набуває провідного значення для людських стосунків, у товаристві людей культивується атмосфера наради, що дозволяє безпристрасно розглядати можливості й обирати відповідний напрям дій. За таких обставин відвічні схильності до маніпулювання та сліпого наслідування з набагато меншою ймовірністю викривлятимуть процес прийняття рішень.

Принципи справедливості є надзвичайно важливими для соціально-економічного розвитку. Дотримання їх є гарантією того, що в ім'я прогресу благополуччя переважної більшості людства – і навіть усієї

планети – не буде принесене в жертву заради тих вигод, які обіцяють технологічні досягнення привілейованій меншості. Принципи справедливості в застосуванні до творчих задумів і планування є також запорукою того, що обмежені ресурси не будуть спрямовані на здійснення проектів за межами головних соціально-економічних пріоритетів суспільства. Та, понад усім, тільки ті програми розвитку, котрі розробляються з метою задоволення таких потреб і є справедливими та неупередженими за своїм спрямуванням, можуть сподіватися на масову підтримку й участь простих людей, від яких залежить втілення цих програм у життя. Необхідні людські якості – такі, як чесність, працелюбність і дух співробітництва, – вдасться залучити до досягнення нагальних колективних цілей тоді, коли кожна особа в суспільстві – і взагалі кожен складовий осередок у його межах – відчують себе захищеними тими нормами й наділеними тими благами, які однаково стосуються всіх.

Отже, корінним питанням стратегії соціально-економічного розвитку є проблема прав людини. Формування такої стратегії вимагає, аби правозахисний рух звільнився з лабет фальшивого роздвоювання, заручником якого він був тривалий час. Забезпечення кожній людській істоті свободи мислення та діяльності, що сприяє її індивідуальному розвитку, не може бути виправданням для культу особи, який глибоко в'ївся в сучасне життя у багатьох його проявах. Такою ж мірою турбота про добробут суспільства в цілому не вимагає обожнювання держави як джерела очікуваного благополуччя людства. Зовсім навпаки, історія двадцятого століття надто переконливо свідчить, що подібна ідеологія та породжувані нею проекти самі стають головними ворогами інтересів, яким вони збираються служити. Тільки за умов спільного обговорення, що складуться завдяки усвідомленню органічної єдності людства, турбота про права людини знайде законне й конструктивне вираження в усіх своїх аспектах.

У наші дні органом, на який покладене завдання створити такі умови та не допустити до справи захисту прав людини тих, хто міг би скористатися нею у власних інтересах, є система міжнародних організацій, що виникли внаслідок трагічних подій двох спустошливих світових війн та здобули уроки зі всесвітньої економічної кризи.

Знаменно, що термін “права людини” набув загального вжитку тільки після оприлюднення в 1945 році Статуту Організації Об’єднаних Націй та прийняття через три роки Всесвітньої Декларації прав людини. Ці документи історичного значення офіційно визнали, що дотримання соціальної справедливості є необхідною умовою встановлення миру в усьому світі. Той факт, що Декларація була ухвалена Генеральною Асамблеєю одностайно, з самого початку надав їй авторитету, який з перебігом років постійно зростає.

Діяльністю, що найтісніше пов’язана зі свідомістю – особливою рисою людської природи – є здатність людини досліджувати дійсність. Свобода пізнавати мету існування й розвивати обдаровання людської природи, що дозволяють досягти цієї мети, потребує захисту. Люди мають отримати право пізнавати. А те, що це право часто порушується, і такі порушення стають особливо грубими в умовах сучасного суспільства, ніякою мірою не применшує вагомості потягу до знань як такого.

Саме це особливе прагнення людської свідомості й обумовлює моральний імператив для проголошення багатьох прав людини, передбачених Загальною Декларацією й відповідними Угодами. Загальна освіта, свобода пересування, доступ до інформації та можливість брати участь у політичному житті – все це прояви її впливу, котрі вимагають чітких гарантій від міжнародної громадськості. Те ж саме стосується й свободи мислення та переконань, включаючи свободу віросповідання, а також свободу кожної людини мати власні погляди й відповідним чином висловлювати їх.

Оскільки людство являє собою єдиний неподільний організм, за кожного члена людського роду, що народжується у цей світ, несе відповідальність вся спільнота. Це опікування є моральною основою для більшості інших прав – переважно економічних та соціальних, – котрі так само намагається окреслити Організація Об’єднаних Націй у своїх документах. Безпека сім’ї та оселі, право власності на майно та право на приватне життя гарантуються такою опікою. Обов’язком суспільства також є забезпечення працевлаштування, турбота про

психічне й фізичне здоров'я, соціальний захист, справедливу оплату праці, відпочинок і дозвілля, а також задоволення багатьох інших законних сподівань індивідуальних його членів.

Принцип спільної опіки визначає також право кожної людини розраховувати на те, щоб ті культурні цінності, які формують її особистість, охоронялися державним і міжнародним законодавством. Багато чим аналогічно тій ролі, яку відіграє генофонд у біологічному існуванні людства та його оточення, величезне розмаїття культурних надбань, набутих протягом тисячоліть, вкрай необхідне для соціально-економічного розвитку роду людського, що вступає в пору свого колективного повноліття. Воно є тією спадщиною, що обов'язково має принести свої плоди у глобальній цивілізації. Культурні традиції, з одного боку, потребують захисту від гнітючого впливу матеріалізму, що нині залишається вирішальним. А з іншого, в обстановці цивілізації, що постійно змінюється, необхідно створити такі умови для вільної взаємодії різних культур, у яких політики не мали б змоги використовувати їх у власних цілях.

“Світло людське, – говорить Бахаулла, – то Справедливість. – Не загасить його зустрічними вітрами гніту й тиранії. Мета справедливості – встановлення єдності між людьми. Океан божественної мудрості здіймається в цьому піднесеному слові, всі ж книги світу безсилі вмістити його потаємний смисл”.

III

Аби права людини, що зараз розробляються світовим суспільством, у сукупності своїй набули чинності міжнародних норм, потрібен докорінний перегляд усієї системи людських стосунків. Сьогодні уявлення про те, що саме є природним і належним у стосунках між самими людьми, між людьми та довкіллям, між індивідами та суспільством, а також між членами суспільства та його установами, віддзеркалюють рівень розуміння, досягнутий людством протягом попередніх, менш зрілих етапів його розвитку. Якщо рід людський дійсно вступає в пору повноліття, якщо всі жителі планети складають єдиний народ, якщо пануючим принципом спільної організації має

бути справедливість, тоді необхідно переглянути існуючі уявлення, сформовані за відсутності знань про цю нову світову дійсність.

Зрушення в цьому напрямку тільки-но почалися. Вони поступово набиратимуть сили й принесуть нове розуміння сутності сім'ї й прав та обов'язків кожного з її членів. Вони повністю змінять роль жінок у суспільстві на всіх його рівнях; змусять людей радикально переглянути своє ставлення до праці, а також розуміння того, яке місце посідає економічна діяльність у їхньому житті. Ці зрушення спричинять далекосяжні перетворення системи управління людською діяльністю й структури установ, покликаних здійснювати його. Під їх впливом постійно вдосконалюватиметься робота неурядових організацій, яких з кожним днем стає все більше. Вони забезпечать створення зобов'язуючого законодавства, яке послужить справі захисту навколишнього середовища й гарантуватиме всім народам рівні можливості їх розвитку. Перебудова чи реформування системи Організації Об'єднаних Націй, які вже здійснюються внаслідок цього руху, без сумніву, призведе врешті-решт до заснування всесвітньої федерації націй, наділеної власними законодавчими, судовими та виконавчими органами.

Головним у справі перегляду цінностей у людських стосунках є процес, який Бахаулла називає нарадою.

“В усіх справах необхідно радитися, – така Його настанова. – Зрілість дару розуміння проявляється через нараду”.

Умови пошуку істини, в яких має проходити такий процес, – далеко за межами практики переговорів та компромісів, які нині є типовою формою обговорення людських справ. Їх неможливо досягти – та й, дійсно, на їх шляху стоїть чимало перешкод – в атмосфері протистояння, що є ще однією широко поширеною рисою сучасного суспільства. Дебати, пропаганда, суперництво й непримиренність, які протягом тривалого часу були такими звичними рисами колективної діяльності, докорінно зашкоджують досягненню спільної мети: дійти згоди щодо істини в даній ситуації та з багатьох варіантів дій на даний момент обрати найкращий.

Бахаулла закликає до такого ведення наради, коли кожен із її учасників намагається вийти за межі власної точки зору, щоб діяти як член єдиного колективу зі своїми інтересами й цілями. За подібної відвертості й привітності ідеї належать не тому, кому першому вони спали на думку під час обговорення, а групі в цілому, яка приймає, відкидає або змінює їх так, щоб вони якнайкраще посприяли досягненню поставленої мети. Нарада увінчається успіхом тією мірою, якою всі її учасники підтримають спільно ухвалене рішення, незалежно від того, які погляди вони мали спочатку. За таких обставин прийняте раніше рішення може бути без труднощів переглянуте, якщо воно виявиться недосконалим.

У такому висвітленні нарада в людських справах постає практичним втіленням принципу справедливості. Вона є настільки важливою для успіху колективних зусиль, що має бути головною рисою життєздатної стратегії соціально-економічного розвитку. Участь людей, від чийх дій і старань залежить успіх такої стратегії, й справді набуде ефективності лише в тому разі, коли нарада стане нормою при здійсненні кожного проекту.

“Нікому не вдасться досягти свого істинного стану інакше, – підказує Бахаулла, – як тільки завдяки своїй справедливості. Ніякій силі не існувати, як тільки через єдність. Ні благоденства, ні процвітання не досягти, як тільки з допомогою наради”.

IV

Вирішення завдань, що виникають у процесі розвитку світового суспільства, потребує набагато вищої дієздатності, ніж та, яку досі вдавалося виявляти людському роду. Досягнення такого рівня вимагає якнайширшого доступу до знань і для окремих індивідів, і для соціальних груп. Внесок загальної освіти в цей процес набуття здібностей важко переоцінити, однак справа матиме успіх тільки за такої реорганізації справ людських, коли як окремі люди, так і групи в кожному прошарку суспільства отримують можливість здобувати знання й використовувати їх для впорядкування своєї діяльності.

Із незапам'ятних часів людська свідомість формувалася під впливом двох найістотніших систем знань, через які поступово розкривалися її приховані можливості, – науки й релігії. З допомогою цих двох сил рід людський набував досвіду, пізнавав навколишній світ, розкривав свої приховані здібності й упорядковував своє моральне та інтелектуальне життя. Наука й релігія стали справжніми рушіями цивілізації. Більш того, ретроспективний аналіз свідчить: ця двоїста структура була найдійовішою за тих періодів, коли дві її складові – релігія й наука, – кожна у власній сфері, могли діяти спільно.

Висока роль науки, визнана практично всіма в сучасному світі, не викликає сумніву. Але в контексті стратегії соціально-економічного розвитку виникає проблема організації науково-технічної діяльності людей. Якщо ця діяльність буде спрямована головним чином на задоволення потреб еліти невеликої кількості країн, то стає очевидним, що величезний розрив між багатством та бідністю, вже створений внаслідок такого стану речей, буде тільки збільшуватися з катастрофічними для світової економіки наслідками, що вже стають помітними. Дійсно, якщо в більшості людей і надалі вбачатимуть переважно споживачів продуктів науково-технічного прогресу, вироблених „десь там”, то подібні програми, призначені нібито задовольняти потреби людства, коротко кажучи, не можна називати “розвитком”.

Отже, найважливішим і водночас найважчим завданням постає підвищення науково-технічної активності. Треба, щоб потужні важелі соціально-економічних реформ були доступними не тільки привілейованим членам суспільства й розподілені таким чином, щоб це дозволило всім людям, без винятку, брати участь у цій діяльності у відповідності з їхніми здібностями. Крім розробки програм забезпечення обов'язкової освіти для всіх, хто може з неї скористатися, така реорганізація вимагатиме заснування по всьому світу життєздатних навчальних центрів – закладів, завдяки яким зростатиме здатність народів світу брати участь у генеруванні й застосуванні знань. Стратегія розвитку, враховуючи значні розходження у здібностях окремих індивідів, за основну мету має прийняти надання рівних можливостей усім жителям Землі долучатися до науково-

технічного прогресу, що є їхнім спільним невід'ємним правом. Загальновідомі аргументи на користь нинішнього стану речей з кожним днем стають менш переконливими внаслідок того, що зі стрімкою революцією в галузі комунікаційних технологій, широким верствам населення у всьому світі відкривається необмежений доступ до інформації та освіти, незалежно від їх місцеперебування й культурного середовища.

Проблеми релігійного життя людства, хоча й інші за своїм характером, є не менш складними. Для величезної більшості населення світу уявлення про те, що людська істота має духовний вимір – а її природа насправді є духовною, – істина, що не потребує доказу. Таке бачення дійсності несуть у собі найдавніші пам'ятки цивілізації, і впродовж кількох тисячоліть воно знаходило доказ у кожній з великих релігійних традицій минулого. Невмирущі досягнення релігії в галузях права, мистецтва та удосконалення суспільних стосунків – це те, що надає історії змісту та значення. Її спонукальний вплив у тій чи іншій формі щоденно відчуває у своєму житті більшість населення Землі і, як переконливо демонструють сьогоденні події, пристрасні прагнення, що вона пробуджує, є водночас невгасимими й безмірно могутніми.

Тоді б здавалося доречним всіляко задіяти цю здатність людства, настільки всеохоплюючу й творчу, на благо прогресу. Чому ж тоді духовні проблеми людства не стають головною темою обговорення проблем розвитку? Чому більшість пріоритетів програм міжнародного розвитку – та й більшість уявлень, на яких вони побудовані, – досі визначалися матеріалістичним світоглядом, який поділяє лише незначна частка населення Землі? Чи можна вважати авторитетними заяви про прихильність до принципу загальної участі, якщо при цьому спростовується цінність культурних вражень кожного з учасників?

Можна заперечити, що оскільки духовні та моральні проблеми історично пов'язані з протилежними бездоказовими теологічними доктринами, ці проблеми не мають відношення до програм розвитку світового суспільства. Надання їм скільки-небудь суттєвої ролі означало би відкриття шляху для впливу догматизму, що завжди був джерелом соціального протистояння та перешкоджав прогресу

людства. Безумовно, цей аргумент містить певну частку істини. Прибічники різних богословських систем несуть серйозну відповідальність не тільки за сумнівну репутацію, якою користується релігія серед прогресивних умів людства, але й за стримування та перекося безупинних пошуків людством духовного сенсу життя. Але ж самоочевидною помилкою було б дійти висновку, що відповідь полягає у відмові від спроб зрозуміти духовну реальність, та зігнувати найглибші корені людської мотивації. Єдиним наслідком – тією мірою, якої подібна цензура досягла в недалекому історичному минулому, – стало те, що формування майбуття людства було доручене рукам нової ортодоксії, переконаної, що істина є аморальною, а факти не залежать від цінностей.

Багато величних здобутків релігії в людському житті мають духовну природу. Через її настанови та на прикладах людського життя, осяяного цими настановами, народні маси в усі віки й у різних країнах набували здатності любити. Вони навчалися приборкувати тваринну суть свого ества, йти на великі жертви заради загального блага, прощати, виявляти великодушність і довір'я, використовувати матеріальні та інші ресурси для сприяння прогресу цивілізації. З метою впровадження цих моральних надбань у норми суспільного життя були створені установи всесвітнього масштабу. Духовні імпульси, надані такими видатними постатями, як Кришна, Мойсей, Будда, Зороастр, Ісус і Мухаммад, хоча й затьмарені впливом догматизму й спотворені міжрелігійними суперечностями, все ж таки залишаються вирішальним чинником у вихованні людської вдачі.

Оскільки проблема тепер полягає в нарощуванні можливостей людства через розширення доступу до знань, головним у стратегії, яка це уможливить, має стати продовження та посилення діалогу між наукою й релігією. Зараз відомо практично всім, що в кожній галузі й на всіх рівнях людської діяльності, знання і досвід, якими проявляється рівень наукових досягнень із метою їх належного застосування, мають спиратися на духовні цінності та моральні принципи. Приміром, люди мають навчитися відрізняти факти від припущень, тобто, відокремлювати суб'єктивні уявлення від об'єктивної дійсності. Однак, внесок у соціальний прогрес окремих осіб та інституцій з

подібним розумінням реалій визначатиметься щирістю їх служіння істині та готовністю відмовитися від власних інтересів і пристрастей. Інша здатність, котру в людях має розвивати наука, – це вміння мислити динамічними категоріями, включаючи динаміку історичного процесу, щоб у результаті таке інтелектуальне піднесення сприяло прогресу; його перспективи, однак, не мають затьмарюватися расовими, культурними та статевими упередженнями або ж вузькоглядними догмами. Подібним же чином навчання, що дасть змогу жителям Землі брати участь у виробництві матеріальних цінностей, наблизитиме здійснення мети розвитку тією мірою, якою цей порив буде одухотворятися усвідомленням того, що призначенням як окремої людини, так і соціальних закладів, є служіння на благо людству.

V

Саме в контексті розвитку людських здібностей через широке поширення знань необхідно розглядати економічні проблеми, з якими зіштовхується людство. Як свідчить досвід останніх десятиріч, матеріальні блага та починання не можна вважати самоціллю. Їхнє значення полягає не тільки в задоволенні основних потреб людства – в житлі, харчуванні, підтриманні здоров'я та ін., – але й у розширенні діапазону людських можливостей. Отже, найважливіша роль, яку повинна відігравати економічна діяльність у процесі розвитку, полягає в спорядженні людей і організацій засобами, які б допомогли їм досягти істинної мети соціального розвитку, тобто, необхідно закласти фундамент нового суспільного устрою, здатного повністю виявити необмежені потенції людської свідомості.

Завданням економічної науки є сприйняти таку мету розвитку цілком однозначно, як і її власну роль у заохоченні створення засобів для її реалізації. Тільки у такий спосіб економічна й суміжні з нею науки позбудуться підводних течій матеріалістичних ініціатив, які зараз їм заважають, і реалізують свій потенціал як засіб досягнення благоденства народів у повному розумінні слова. Ніде не є більш очевидною така необхідність конструктивної взаємодії між науковою діяльністю й здатністю релігії проникати в сутність явищ і подій.

Достатньо показовою в цьому відношенні є проблема бідності. Плани, спрямовані на її вирішення, ґрунтуються на переконаності, що існують – або науково-технічними зусиллями можуть бути створені – матеріальні ресурси, які полегшать, а зрештою й зовсім викоринять, це одвічне зло як неодмінного супровідника людського життя. Головна причина, чому досі не відбулося істотного покращення, полягає в тому, що науково-технічні здобутки спрямовуються на вирішення певних пріоритетних проблем, що лише поверхово торкаються істинних інтересів більшості людства. Щоб врешті-решт звільнити світ від тягара злиднів, потрібне докорінне перепланування цих пріоритетів. Такий крок вимагає рішучих пошуків відповідних цінностей – пошуків, що стануть глибокою перевіркою як духовного, так і наукового потенціалу людства. Релігія буде доти стикатися з чималими перешкодами у цій спільній справі, доки залишатиметься полонянкою сектантських догматів, котрі не відрізняють вдоволеності життям від елементарної бездіяльності, і які проповідують, що бідність є невід’ємною рисою земного життя, і її позбутися можливо лише в потойбічному світі. Аби стати активним поборником матеріального добробуту людства, релігійний дух має знайти – в Джерелі натхнення, з якого він і струмує, – нові духовні ідеї та принципи, близькі епосі, що намагається утвердити єднання людства й справедливість в його справах.

Безробіття породжує аналогічні проблеми. На думку більшості труд асоціюється із вдалим працевлаштуванням з метою здобути кошти для придбання наявних споживчих товарів. Така система являє собою замкнуте коло: придбання й споживання обумовлюють продовження й розширення виробництва товарів, а в результаті забезпечується оплачувана зайнятість населення. Кожен із цих процесів сам по собі є необхідним для суспільного добробуту. Однак, недосконалість системи в цілому виявляється в соціальній апатії, яку соціологи засвідчують у багатьох зайнятих робітників у всіх краях, і в моральній пригніченості зростаючої армії безробітних.

Тому й не дивно, що в суспільстві поширюється розуміння нагальної потреби в новій “трудої етиці”. Але ж і тут лише нове розуміння, породжене творчою взаємодією наукової та релігійної систем пізнання,

здатне викликати настільки радикальну переорієнтацію звичних понять і позицій. На відміну від тварин, чиє існування залежить від готових дарунків природного середовища, людським істотам суджено розкривати затаєні в них незмірні можливості через продуктивну працю, спрямовану на забезпечення всім необхідним себе та інших. У такий спосіб вони стають, хай бо й скромною мірою, учасниками процесів поступу цивілізації й домагаються цілей, котрі об'єднують їх із іншими людьми. Тією мірою, в якій робота свідомо виконується в душі служіння людству, – говорить Бахаулла, – вона набуває форми молитви і стає своєрідним поклонінням Богові. Кожен індивід здатен оцінювати себе в такому світлі, і саме до цієї невід'ємної якості людського ества має апелювати стратегія розвитку, незалежно від того, який характер носять визначені проекти і які блага вони обіцяють. Ніякі більш зосереджені плани не вимагатимуть від народів світу такої напруженості зусиль і рішучості дій, як того потребують першочергові завдання, що чекають на них у недалекому майбутті.

Перед економічною наукою постають подібні проблеми як наслідок екологічної кризи. Припущення, обумовлені переконаністю, нібито природа безмежна у своїй здатності задовольнити всі потреби людства, вже довели свою цілковиту помилковість. Система, котра надає абсолютної цінності розширенню виробництва, непомірному споживанню та улещанню матеріальних потреб, змушена визнати, що подібні цілі не є реалістичними дороговказами до виходу із труднощів. Недосконалим є й такий підхід до економічних запитів, коли рішення приймаються без урахування того, що більшість основних проблем за своїми масштабами є не локальними, а скоріше глобальними.

Щире сподівання, що ця моральна криза може бути якось улаштована самою природою, якій приписують божественне начало, є свідченням духовного й розумового відчаю, породженого тією ж кризою. Яким би бажаним не було усвідомлення, що всі створіння об'єднані в органічне ціле і що людство зобов'язане дбати про ту цілісність, воно саме собою не здатне закласти у свідомості людей нову систему цінностей. Тільки передові віяння, що поєднують у собі як наукові, так і духовні підходи в найповнішому значенні цих понять, нададуть роду

людському змогу взяти на себе ту відповідальність, до якої його спонукає сама історія.

Рано чи пізно всі люди будуть змушені відновити у собі, приміром, здатність вдовольнятися малим, потребу моральної дисципліни та відданість своїм обов'язкам, що у відносно недалекому минулому вважалися невід'ємними рисами належності до роду людського. Протягом усієї історії віровчення Засновники великих релігій неодноразово виявляли спроможність прищеплювати ці чесноти людям, які зверталися до них. Ті ж самі високі якості є навіть ще важливішими сьогодні, але їх вияв має набути форми, сумісної зі вступом людства в своє повноліття. І тут знову завдання релігії полягає в тому, щоб звільнитися від пережитків минулого й зрозуміти, що самообмеження не є фатальним, що моральність не має нічого спільного зі згубним для життя пуританством, яке так часто дозволяло собі говорити від її імені, а справжня відданість обов'язку викликає почуття самоповаги, а не зарозумілої самовдоволеності.

Наслідки упертого позбавлення жінок повної рівноправності з чоловіками ще більше загострюють проблему науки й релігії в економічному житті людства. Для кожного неупередженого спостерігача принцип статевої рівноправності є основоположним для всіх практичних міркувань про грядуще благополуччя землі та її народонаселення. Він віддзеркалює ту істину щодо людської природи, котра перебувала значною мірою невизнаною протягом тривалих віків дитинства та юності роду людського. За виразним судженням Бахаулли, “Перед Богом жінки й чоловіки завжди були й назавжди залишаться рівними”. Душа, наділена розумом, не має статі, і які б там прояви соціальної несправедливості не диктувалися вимогами виживання в минулому, цілком зрозуміло, що вони не є виправданими в переддень настання зрілості людства. Зобов'язання утвердити повну рівноправність чоловіків і жінок в усіх сферах та на всіх рівнях суспільства стане запорукою успішності заходів щодо розробки й втілення в життя стратегії глобального розвитку.

Та й справді, важливим є те, що сам прогрес у цій царині стане мірилом успішності будь-якої програми розвитку. З огляду на життєво

важливу роль економіки в просуванні цивілізації, темпи цього процесу виявлятимуться тією мірою, якою жінки отримують доступ в усі сфери економічної діяльності. Проблема виходить за межі гарантування справедливого розподілу можливостей, хоча й це є важливим. Вона вимагає докорінного переосмислення всіх економічних питань із залученням усього нагромадженого людством досвіду й уміння, яке багато з чого досі не бралось до уваги. Традиційні економічні моделі безликих ринків, де люди грають роль незалежних один від одного споживачів відповідно до власних інтересів, не задовольняють запитів світового суспільства, мотивованого ідеалами єдності й справедливості. Світова спільнота відчуватиме все гострішу потребу у нових економічних моделях, сформованих за обставин причетності до спільної справи, в якій людські істоти розглядаються з точки зору їхніх стосунків із іншими, а також усвідомлюється вирішальна роль сім'ї та громади в досягненні соціального розквіту. Подібний інтелектуальний прорив – здійснений заради блага людей, а не як самоціль – має відчутно позначитися як на духовній, так і науковій сприйнятливості людства, а практичний досвід, набутий тисячоліттями, вже підготував жіноцтво внести визначальну лепту в спільну справу.

VI

Намір здійснити соціальні перетворення в такому обсязі означає поставити як питання щодо сил, які можуть бути до цього залученими, так і невідривно пов'язану з цим проблему влади, що керуватиме тими силами. Як і всі інші аспекти процесу швидкої інтеграції планети та її народонаселення, обидва ці звичні поняття вкрай потребують перегляду.

Протягом всієї історії влада вважалася перевагою окремих осіб чи правлячих кіл, всупереч тому, що богослови та ідеологи намагалися довести протилежне. І дійсно, часто її символом були засоби поневолення. Подібне тлумачення влади стало невід'ємною рисою суспільства, де панували незлагоді й розбрат, якими відзначалися людські взаємини протягом кількох останніх тисячоліть, безвідносно до соціальних, релігійних чи політичних тенденцій, домінуючих у певні епохи і в певних регіонах світу. Загалом же влада була атрибутом

окремих осіб, кланів, народів, класів і держав. Той атрибут асоціювався переважно з чоловічою половиною людства і зовсім мало з жіноцтвом. Головною вигодою можновладців стало право заволодівати, верховодити, панувати, чинити опір і захоплювати.

Історичні процеси, що були наслідком такого владарювання з позиції сили, спричинялися до періодів як спустошливого занепаду в добробуті людства, так і дивовижного розквіту цивілізації. Аби гідно оцінити надбання, треба усвідомити й невдачі, а також виразні обмеження у моделях поведінки, котрі обумовили і успіхи, й поразки. Звичаї та умонастрої, що формувалися протягом тривалих віків дитинства та юності людства внаслідок застосування сили, вже повністю вичерпали себе. В сучасну ж епоху, коли більшість нагальних проблем є глобальними за суттю, вперте слідування уявленню, що влада означає привілейованість для деяких складових людської родини, є глибоко помилковим у теоретичному сенсі й безплідним для соціально-економічного розвитку планети в практичному. Тих, хто все ще чіпляється за них – і хто в минулому міг почуватися в цьому досить упевнено, – тепер очікують неймовірні розчарування і перешкоди. В її традиційному вираженні як способу самоутвердження влада так само не відповідає запитам людського майбуття, як технологія залізничного транспортування – проблемам запуску штучних супутників на навколоземну орбіту.

І така аналогія не є надто емоційною. Настання пори зрілості, в яку вступає рід людський, примушує його позбутися успадкованого розуміння влади й навчитися її правильно використовувати. А що таке є реальним, ілюструється фактом, що, навіть перебуваючи під домінуючим впливом традиційних уявлень, людство завжди було здатне уявляти собі інші форми вияву сили, які співпадали із його сподіваннями. Історія рясніє свідченнями, що люди всілякого походження, в усі віки, хоча й з деякими перервами та не завжди вміло, але виявляли усе багатство свого творчого потенціалу. Найяскравішим прикладом, мабуть, стала могутність самої істини, рушійна сила змін, пов'язаних із низкою найвеличніших досягнень у філософській, релігійній, мистецькій і науковій діяльності людства. Сила духу, як і сила впливу, – ще інші засоби мобілізації безмірних можливостей як в

житті окремої людини, так і цілих громад. Та ще лишається майже зовсім не оціненим потенціал тієї сили, котра буде вивільнена зі встановленням єдності, вплив якої є „настільки потужним”, зі слів Бахаулли, “що вона здатна осяяти всю Землю”.

Установи суспільства досягнуть успіху у виявленні й спрямуванні прихованих у свідомості народів світу потенційних ресурсів тою мірою, якою відправлення владних функцій скеровуватиметься принципами, які відповідатимуть все новим інтересам людства, що розвивається швидкими темпами. Такі принципи включають в себе обов’язок власть імущих завойовувати довір’я, повагу та щиру підтримку тих, чиїми діями вони покликані управляти; відкрито і якомога найповнішою мірою обговорювати питання з усіма, чиї інтереси зачіпаються ухваленими рішеннями; об’єктивним чином як визначати поточні потреби, так і відгукуватися на запити громад, яким вони служать; залучати наукові й духовні надбання до ефективного використання ресурсів суспільства і здібностей кожного з його членів. Ніякий з окремих елементів дійового управління не є важливішим, ніж надання першорядного значення досягненню й відстоюванню єдності між членами суспільства та членами його адміністративних установ. Вище згадувалося тісно пов’язане з цим питання пошуку справедливості в усіх діяннях.

Подібні принципи, певна річ, можуть діяти тільки в межах суспільного устрою, в основі своїй демократичного за духом і методами. Але стверджувати це не означає схвалювати партійну ідеологію, яка скрізь зухвало прикривається іменем демократії і яка, попри вражаючий внесок у прогрес людства в минулому, сьогодні загрузла в трясовині цинізму, байдужості та корупції, нею самою й породжених. Для обрання тих, хто має колегіально приймати рішення від його імені, суспільству не потрібні малокорисні політичні спектаклі з висуванням кандидатів, всілякими претендентами, передвиборними кампаніями та таборами прихильників. Але ж люди самі в змозі – з підвищенням рівня їх освіченості та набуттям ними впевненості, що запропоновані програми й справді відповідають інтересам їх прогресу, – розробити певні виборчі процедури, котрі поступово удосконалять процес обрання органів, відповідальних за прийняття рішень.

У міру того, як процес інтеграції людства набиратиме швидкості, обрані таким чином представники чіткіше сприйматимуть свою діяльність в глобальній перспективі. Не тільки на державному, але й на місцевому рівні новообрані вершители справ людських повинні, на думку Бахаулли, усвідомлювати свою відповідальність за благополуччя всього людства.

VII

Завдання розробки стратегії глобального розвитку, яка наблизить вступ людства у своє повноліття, викликає необхідність докорінної реорганізації всіх інституцій суспільства. Головними діючими особами, яких безпосередньо стосується цей виклик, мають стати всі жителі планети: переважна більшість її населення, члени управлінських структур усіх рівнів, працівники міжнародних координаційних організацій, науковці та громадські діячі, всі ті, хто обдарований мистецькими талантами чи має доступ до засобів масової інформації, а також керівники неурядових організацій. Свої дії вони мають підкріплювати безумовним визнанням єдності людства, відданістю ідеалам справедливості як організуючим принципом суспільного життя та рішучістю з граничною ефективністю використовувати можливості вивільнення людського потенціалу, що може надати методична взаємодія між науковим і релігійним генієм людського роду. Таке починання вимагає радикального переосмислення більшості концепцій і припущень, що сьогодні регулюють соціально-економічне життя. Воно мусить також супроводжуватися переконаністю, що яким би тривалим не був процес і які б не траплялись йому перешкоди, управління справами людськими має здійснюватися уздовж орієнтирів на задоволення насущних потреб людства.

Тільки тоді, коли колективне дитинство людства дійсно дійде кінця і настане доба його повноліття, така перспектива є вже щось більше, ніж ще один утопічний міраж. Припущення, що передбачувані грандіозні зусилля можуть бути докладені зневіреними й вороже настроєними один до одного народами й державами, абсолютно суперечить здоровому глузду. Лише в тому разі, – зазначає Бахаулла – якщо хід

соціальної еволюції вступить в одну з тих вирішальних, переломних віх, коли всі явища буття враз зрушаться вперед, переходячи на нові стадії свого розвитку, таку можливість можна уявити. Глибока впевненість, що саме зараз і відбуваються настільки суттєві зміни в людській свідомості, й утверджує нас у переконаннях, викладених у цьому зверненні. Всіх, хто відчув у ньому щось близьке своєму серцю, слова Бахаулли впевнюють у тому, що в цей незрівнянний день Господь обдарував людство духовними щедротами, котрі цілком відповідають поставленому виклику:

“О ви, хто населяє небеса і Землю! З’явилося те, що донині не з’являлося ніколи. Це День, коли найдивовижніші милості Божі пролилися на людей, День, коли Його наймогутнішою благодаттю сповнилося усе суще”.

Людські справи зазнають нині нечуваних потрясінь, наслідки багатьох із яких є фатальними. Небачені досі загрози насуваються на збентежене людство. Проте, найжахливішою помилкою, якої за таких обставин могли припуститися світові лідери, було б дозволити цій скруті посіяти сумніви щодо кінцевого результату процесу, що відбувається зараз. Старий світ згасає, а новий переживає муки народження. Акумуляовані віками звичаї, поняття й установлення піддано перевірці, котра як необхідна для розвою людства, так і неминуча. Що зараз потрібно народам світу, так це віра й рішучість заволодіти тією колосальною енергією, якою Творець усього суцього наснажив цю духовну весну роду людського.

“Будьте єдині в раді, – ось заклик Бахаулли, – будьте однастайними в помислах. Хай кожен ранок буде кращим за вечір, а день завтрашній – благодатнішим від учорашнього. Достоїнство людини полягає в служінні та доброчесності, а не в показній мішурі багатства й розкоші. Стежте, щоб мова ваша була очищеною від даремних ілюзій та суєтних устремлінь, а вчинки – вільні від лукавства й підозрливості. Не розтрачайте багатства дорогоцінного життя свого заради згубних і порочних пристрастей та не марнуйте зусиль своїх на турботи про власні інтереси. Будьте щедрими в дні достатку та терплячими в годину

скрути. На зміну незгодам настає благополуччя, а за скорботами приходить радість. Бережіться неробства та лінощів, прихиліться до того, що приносить користь людям, молодим чи поважним за віком, благородного й низького походження. Остерігайтеся посіяти плевели ворожнечі поміж людьми або посадити терни сумніву в чисті й сяючі серця”.